

Cartes de poblament
valencianes modernes
(segles XVI-XVIII)

.III.

Edició a cura
d'Enric Guinot Rodríguez
Manuel Ardit Lucas

VNIVERSITAT
DE VALÈNCIA

2017

---

*f*onts històriques valencianes

*Directors de la col·lecció
Antoni Furió i Enric Guinot*

© *Enric Guinot Rodríguez i hereus de Manuel Ardít Lucas, 2017*

© *D'aquesta edició: Universitat de València, 2017*

Disseny de la col·lecció: J.P.

Il·lustració de la coberta:

Mestre / Vicent: L'expulsió dels moriscos.

Embarcament dels moriscos al Grau de Dénia (1613)

Maquetació: Inmaculada Mesa

ISBN (obra completa): 978-84-370-9756-5

ISBN (vol. III): 978-84-370-9759-6

Dipòsit legal: V-3385-2017

Impressió: Guada Impressors, SL

Aquest tercer volum de les cartes de poblament valencianes de l'època moderna continua el recull, per ordre cronològic, encetat en els dos anteriors i completa la col·lecció fins a les darreries del segle XVIII amb uns cent vint-i-cinc textos més. En aquest cas, els documents editats abasten des del mes de maig de 1612 a desembre de 1796, amb una amplitud cronològica considerable i, per tant, amb contextos històrics també bastant diferents. Els primers documents encara corresponen al període més dens de la resposta a l'expulsió dels moriscos el 1609, però progressivament, i fins les darreries del segle XVII, van atorgant-se pels senyors modificacions de les cartes de poblament donades inicialment als nous pobladors cristians. En algun cas, fins i tot arriben a ser tres les successives cartes pobla atorgades, com ara a Sumacàrcer o Guardamar de la Safor, però aquests canvis no foren un fenomen aïllat sinó bastant estès pel regne valencià.

En canvi, hi ha localitats on el senyor no hi arribà a atorgar una carta de poblament sinó que va fer establiments individuals als nous pobladors, on constaven les clàusules del pagament de les rendes i, en el seu cas, les obligacions vasallàtiques, com ara en els casos de Xeresa, Xeraco i Beniarjó, a la Safor, del raval de Sant Joan a Elx, o del futur marquesat de Rafal en terme d'Oriola, entre altres. Per raons de coherència documental hem preferit no incloure aquest tipus de document, però sí els casos de modificacions de la pobla de major entitat i que tingueren caràcter col·lectiu per a tota la comunitat veïnal. Aquets foren bastant usuals, tant en grans com en petites senyories, i, de fet, hem hagut de fer-ne una selecció perquè la llista podia ampliar-se excessivament. Per tant, no hem inclòs aquells canvis puntuals sobre un pagament concret, o sobre una regalia (forn, molí, almàssera, etc.), habituals durant tot el Sis-cents. Les raons tenen molt a veure amb les dificultats d'arrelament de les noves famílies durant els primers anys, juntament amb les elevades exigències de renda que se'ls imposaren.

Aquesta és una qüestió ben coneguda i tractada pels especialistes i respon al fet que tant els mudèjars baixmedievals com moriscos moderns patien un règim senyorial molt més exigent i gravós que no els seus conveïns cristians vells. I amb la substitució de població del 1609, la noblesa valenciana no assimilà aquest canvi i establí uns nivells d'exigència de renda el més similars possibles als anteriors.

Des del final del segle XVII i durant el XVIII el nombre de cartes de poblament disminuï considerablement, amb un significatiu *impasse* durant la primera meitat del XVIII en el marc de l'abolició dels Furs i la implantació de la nova administració borbònica. A les darreries del 1600 documentem nou casos de fundació de poblacions, però concentrades en les comarques meridionals valencianes, especialment en el territori de la ciutat d'Oriola. Són casos com els de Benijòfar, Santa Àgueda a Catral, Molins de Rocamora, Bigastre, però també en els voltants, com ara Benitagell o la Nucia, lligats a processos d'apropiació de terres comunals i roturacions. De fet, és aquest també el context de la majoria de les darreres cartes d'aquesta col·lecció, datades en la segona meitat del segle XVIII: les Pies Fundacions del cardenal Belluga (Dolores, Sant Fulgenci i Sant Felip Neri), Penella, la Sarga, la Vallonga i las Atalayas de Burgunyo, a Alacant. A més, en aquests darrers casos juga com una variable significativa la reinstauració de la jurisdicció alfonsina per part de la monarquia borbònica, fet que animà diversos burgesos a intentar crear noves senyories com les esmentades.

Quant a la seua distribució territorial, evidentment aquestes cartes pobles es concentren en les zones d'antic poblament morisc, comarques centrals i meridionals del país principalment, amb un progressiu decantament geogràfic vers les actuals comarques alacantines i pràcticament sense casos per les terres castellanques. En canvi, és bastant més estable la diversitat de senyors atorgants: podem trobar des de les grans cases senyorials, freqüentment modificant a la baixa les primeres condicions econòmiques, com una multitud de petits senyors que encara intenten atraure els pobladors, fins arribar als burgesos del segle XVIII, que utilitzaren la carta pobla com a mecanisme d'assentar veïns en les seues terres i convertir-los així en els seus vassalls.

Com en els dos volums anteriors, aquestes cartes de poblament tenen procedències molt diverses; una part són els documents originals conservats als respectius protocols notariais on van ser registrats, però en bastants casos només hem pogut disposar de còpies posteriors. En massa ocasions aquestes són tardanes, ja del segle XVIII, la qual cosa sol comportar deficiències en la qualitat de la seua transmissió. Per això, i tal com hem indicat en alguns casos, els textos que ens han arribat pateixen massa deficiències quant a errades ortogràfiques o pèrdua de paraules, molt marcadament en els textos i clàusules que estan en llatí. Aquest problema també es dona en alguns casos quant a l'antroponímia dels pobladors, amb cognoms difícils d'identificar o que, fins i tot, varien en el mateix document entre la seua aparició al principi de la carta pobla i en el nom que hi apareix a

les signatures del final. Quasi tots els documents han estat transcrits personalment per mi, amb la qual cosa s'han corregit errades d'edicions anteriors, però també cal fer constar que per alguns això no ha estat possible, ja que han desaparegut els manuscrits dels arxius en els darrers anys, com ara el cas de les dues cartes pobla d'Algar de Palància, la segona carta de Sumacàrcer, o les de l'Atzúbia i Negrals que estaven a l'Arxiu Parroquial de Pego. En alguna altra ocasió ha estat impossible accedir a l'arxiu senyorial privat, com ara el del marquès de Dos Aigües.

En la gran majoria dels casos hem inclòs en aquest volum els documents complets, però en d'altres només ens han arribat incomplets, habitualment els capítols amb les condicions del poblament però sense l'encapçalament, els noms dels pobladors, les clàusules legals i l'escatocol final. Així mateix, també ací hem inclòs algunes referències documentals de cartes de poblament desaparegudes i que, potser, en el futur acaben sent trobades.

De fet, és per això que al final hem afegit un petit apèndix amb una nova carta pobla localitzada en aquest temps d'edició dels tres volums, concretament la del lloc de Tales de l'any 1616; hem pogut fixar la data exacta de la de Novelda de l'any 1611, publicada al primer volum amb el número 75 de la col·lecció, i ara amb el seu preàmbul i les garanties jurídiques del final, incloses en un imprès original usat per fer els establiments individuals als nous pobladors. I la referència cronològica de dues cartes pobles no localitzades fins ara, les de Benejús del 1611 i de Formentera de Segura del 1691.

CATÀLEG CRONOLÒGIC
DE LES CARTES DE POBLAMENT D'AQUEST VOLUM

211. 1612, maig 13. Petrés.
212. 1612, juny 25. Benicalaf, terme actual de Benavites.
213. 1612, juliol 13. Bolbait.
214. 1612, juliol 15. Daimús.
215. 1612, juliol 29. Segona d'El Verger.
216. 1612, agost 1. Guardamar de la Safor (perduda).
217. 1612, agost 8. Raval de Sogorb.
218. 1612, agost 12. Parcent, Benigembla i Vernissa.
219. 1612, agost 14. Geldo.
220. 1612, setembre 28. Serra d'Eslida, Aín, Veo i Alcúdia de Veo.
221. 1612, setembre 30. Fanzara.
222. 1612, octubre 1. Sueras.
223. 1612, octubre 1. Modificació ducat de Gandia, marquesat de Llombai i comtat d'Oliva.
224. 1612, octubre 20. Primera de Benillup.
225. 1612, octubre 21. Modificació d'Elda.
226. 1612, octubre 26. Cortes de Pallàs.
227. 1612, octubre 27. Modificació de Petrer.
228. 1612, novembre 25. Modificació de Pedreguer.
229. 1612. Capítols de negociació de la població de la Vall d'Uixó.
230. 1613, gener 1. Orxeta.
231. 1613, abril 13. Segona de Benaguasil.
232. 1613, maig 10. Segona de la Vall d'Uixó.
233. 1613, maig 11. Acceptació de la Vall d'Uixó i renúncia a la primera.
234. 1613, juny 24. Segona de Fanzara.
235. 1613, juny 28. Castro i Fondegulla.
236. 1613, setembre 25. Modificació de Benasau.
237. 1614, febrer 19. Segona de Massalavés.
238. 1614, abril 24. Poders per a repoblar Benaguasil, Paterna, la Pobla de Benaguasil, Fanzara i Geldo, llocs de la Vall de Veo i Serra d'Eslida, i reialencs d'Onda i Vila-real.
239. 1614, octubre 29. Alcalalí.
240. 1614, novembre 16. Segona de Redovà.
241. 1615, novembre 4. Finestrat.
242. 1615, novembre 21. Segona de Bicornb.
243. 1616, gener 18. Modificació de la Vall d'Uixó.
244. 1616, març 27. Montroi (perduda).
245. 1616, abril 25. Tercera de Sumacàrcer.

246. 1616, juliol 25. Artesa.
247. 1616, juliol 31. Modificació de Petrer.
248. 1616, agost 29. Alcudiola i Massalí.
249. 1616, octubre 7. Primera de Corbera de la Ribera.
250. 1616, desembre 9. Xivert.
251. 1617, gener 11. Altea.
252. 1617, març 29. Paredes (terme de Xèrica)
253. 1617, juliol 18. Modificació de Monòver.
254. 1617, octubre 11. Barxeta.
255. 1619, agost 22. Modificació de Piles i Palmera.
256. 1619, novembre 3. Segona de Gaibiel (perduda).
257. 1620, març 28. Modificació d'Aïr, Vall d'Almonesir.
258. 1621, febrer 3. Segona de Corbera de la Ribera
259. 1623, març 7. Modificació d'Alfarb.
260. 1623, desembre 8. Torcas (terme de Sogorb).
261. 1624, gener 25. Modificació de Pedralba-Bugarra.
262. 1624, maig 27. Raval de Sant Joan, de Xàtiva.
263. 1625, març 16. Modificació Raval d'Oliva.
264. 1625, setembre 4. Modificació d'Alèdua.
265. 1626, febrer 8. Segona d'Anna.
266. 1626, març 31. Ràfol Blanc o Alqueria d'Asnar.
267. 1626, juliol 6. Rafelguaraf.
268. 1626, juliol 6. Faldeta.
269. 1628, abril 14. Modificació de Picassent.
270. 1628, maig 14. Benillup.
271. 1628, octubre 18. Vall de Perputxent
272. 1629, abril 24. Modificació de Navarrés.
273. 1629, desembre 9. Alfarrasí.
274. 1630, març 13. Modificació de Catadau.
275. 1630, març 13. Modificació de Llombai.
276. 1634, gener 1. Renúncia d'Elda a la segona carta pobla de 1612.
277. 1634, gener 9.. Modificació de Bunyol, Yàtova, Macastre i Alboraiç.
278. 1634, juny 13. Modificació de Relleu.
279. 1635, març 4. Modificació de Guardamar de la Safor (Perduda).
280. 1635, agost 12. Tercera de Guardamar de la Safor.
281. 1635, octubre 17. Bicorn, Benedrís i Quesa.
282. 1639, juliol 6. Gaibiel.
283. 1640, juny 24. Modificació de Petrer.
284. 1640, juliol 15. Modificació de Paterna.
285. 1640, desembre 17. Modificació de Faura.
286. 1642, abril 7. Confirmació de la modificació de Picassent.

287. 1644, juny 9. Tercera de Corbera de la Ribera.
288. 1644, agost 7. Segona de Xest.
289. 1645, març 25. Modificació de l'Alcúdia de Carlet.
290. 1645, setembre 18. Segona de Gata de Gorgos.
291. 1648, maig 25. Benicolet.
292. 1654, gener 2. Modificació de Carlet i Benimodo.
293. 1654, maig 31. Tercera d'Anna.
294. 1654, agost 14. Segona modificació de Pedreguer.
295. 1658, setembre 18. Modificació de Cortes de Pallàs.
296. 1659, desembre 24. Modificació d'Almedíxer.
297. 1666, abril 8. Benidorm.
298. 1687, novembre 3. Modificació de Guardamar de la Safor.
299. 1689, agost 6. Benijòfar (perduda).
300. 1689, octubre 18. Finestrat.
301. 1689, novembre 18. Concòrdia de Xest.
302. 1691, gener 25. Modificació de Sanç (terme de Xàtiva).
303. 1691, maig 6. Santa Àgueda (terme de Catral).
304. 1691, octubre 4. Modificació de Ressalany (terme de Benimodo).
305. 1692, octubre 20. Modificació d'Artana.
306. 1697, febrer 20. Modificació d'Assuévar.
307. 1697, maig 12. Alqueria d'Asnar.
308. 1697, octubre 23. Molins de Rocamora (Oriola).
309. 1698, gener 4. Benitagell.
310. 1699, agost 8. Modificació de Betxí.
311. 1699, agost 16. Cabanyes (Alzira).
312. 1700, març 31. Modificació de Tous.
313. 1700, juny 16. Modificació de Serra i Ria.
314. 1701, octubre 16. Bigastre.
315. 1705, juliol 9. La Nucia.
316. 1715, juny 2. Confirmació de Bigastre.
317. 1725, juliol 12. Renovació de poblament del Fondo dels Frares.
318. 1727, octubre 5. Nova concòrdia de Petrer.
319. 1745, maig 13. Dolores, Sant Fulgenci i Sant Felip Neri.
320. 1755, juny 22. Concòrdia d'Anna.
321. 1766, març 5. Alboi (terme del Genovés).
322. 1766, març 24. Llosa de Camatxo (terme de Vall de Pop).
323. 1768, agost 16. Modificació de Navaixes.
324. 1773, setembre 1. Penella, (terme d'Alcoi).
325. 1774, març 14. La Sarga (terme de Xixona)
326. 1776, març 18. Segona concòrdia de Navaixes.
327. 1779, novembre 25. La Vallonga de Burgunyo (Alacant)

- 328. 1779, desembre 15. Las Atalayas de Burgunyo (Alacant)
- 329. 1787. La Barraca d'Aigües Vives.
- 330. 1791? Benadresa (Castelló de la Plana).
- 331. 1796, desembre 12. Ampliació de la Barraca d'Aigües Vives.

APÈNDIX

- 332. 1611, agost 28. Benejússer (perduda).
- 333. 1611, setembre 4. Novelda (completat el document).
- 334. 1616, desembre 18. Tales.
- 335. 1691, abril 7. Formentera de Segura (perduda).

211.

1612, maig 13. Petrés.

Melchior Munyós, cavaller i lloctinent del batlle de la vila de Sagunt, administrador en nom de la Real Audiència de València del lloc de Petrés, segrestat judicialment per aquesta, atorga la carta pobla de dita localitat de Petrés per a trenta-dos pobladors. El document inclou al final les dues confirmacions del seu contingut fetes per Jaume Aguiló òlim Perpinyà i Rafaela Jofre Aguiló i de Perpinyà, els quals pledejaven per la senyoria d'aquesta localitat.

Notari, Francesc Ferrer de Riambau.

A. ARV, Manaments i Empares, any 1641, llibre 6, mà 51, ff. 7r-12v.

Edicions:

- a. Iborra Lerma, J. M., *Realengo y señorío en el Camp de Morvedre*, Sagunt, 1981, pp. 432-439. (Edició incompleta.)
- b. Cita: M. Gual, *Las cartas pueblas...*, doc. núm. 328.

TEXT

Die XIII mensis maii anno a Nativitate Domini M DC XII.

In Dei nomine, amen. Nos Melchior Muñoz, miles, locumtenens baiuli villae Sagunti, secrestatore loci de Petres, constructi infra terminos generales dicte villae Sagunti, nominatus per Regiam Audienciam civitatis et Regni Valenciae commissarius ad infrascripta faciendi, capitulandi et stabiliendi, electus et deputatus per doctorem Salvatorem Fontanet, de Consilio Suae Magestatis, iudicem commissarium pro sua magestate creatum et nominatum ad populandum loca Regni Valenciae de quibus fuerunt expulsi agareni et per alia negocia anexa et conexa, dependencia et emergencia a dictis expulsionibus et poblacionibus, pro ut de dicta regia comissione constat cum duabus regiis epistolis firmatis propria manu Suae Magestatis, sigillatisque cum suo regio sigillo et cum aliis solempnitatibus Regiae Cancellariae expeditis,

quarum prime fuit data in opido Madriti, die vigesimo tercio mensis desembris de anno millesimo sexcentesimo decimo, et de altera et secunda in dicto oppido, secundo die mensis aprilis de anno proxime preterito millesimo sexcentesimo undecimo, et de dicta mea commissione constat cum provissione per dictum regentem commissarium provissa, precenti die registrata in prima manu Judiciarii dictae comissionis, sub dicto calendario, recepta per notarium infrascriptum, scribanum dictae regiae comissionis, in presenciarum in dicto loco personaliter repertus, ex una; Honufrius Rene, justicia in anno presenti, Joannes de Mattes et Baptista Ferrer, jurati, Didacus del Castillo, sindicus, et Vincencius Ferrer, edilis dicti et presentis loci de Petres, Christoforus Garcia, Joannes Puig, Petrus Tort, Petrus Joannes Crexells, Franciscus Stors, Martinus del Toro, Bartholomeus Periz, Martinus Roch, Jacobus Beche, Michael Carbo, Michael Pastor, Joannes Periz, Anthonius Fayo, Joannes Baylo, Guillelmus Bonome, Joannes Iulia, Franciscus Casanova, Franciscus Fabra, maior, Matheus Veses, Bartholomeus Torrelles, Andreas Forner, Joannes Casanova, Michael Heres, Michael Vayo, Bernardus Laroca, Gabriel Jover et Balthasar Sifre, omnes convocati et congregati ex ordine et voluntate dicti secrestatoris, dicto nomine, sono campanae in ecclesia dicti loci, parte ex altera, in et super poblacione predicti loci de Petres, de certa sciencia etc., cum hoc presenti publico instrumento capitulationis et concordiae etc., confitemur et in veritate recognoscimus una pars nostrum alteri et altera alteri, ad invicem et vicissim, quod ratione populationis predicti loci de Petres devenimus inter nos ad capitulationem et concordiam per capitula, conventiones et pacta inmediate sequentia declaranda:

Capítols closos, fets, pactats, transigits, avenguts y concordats per y entre Melchior Muñoz, cavaller, lloctinent de balle de la *villa* de Morvedre, secrestador del lloch de Petrés y tenint comissió del doctor Salvador Fontanet, regent comissari per Sa Magestat en la població del lochs del regne de València dels quals són estats expressos¹ los moros, en lloch y per lo senyor qui ha de ser del dit loch de Petrés, de una, y los nous pobladors del dit loch de Petrés de part altra, los quals son del thenor següent:

I. Primerament, és estat pactat, clos, avengut, transigit y concordat entre les dites parts que, ans de pendre possessió los nous pobladors del dit y present loch de Petrés de les casses, terres y heretats y possessions que per lo senyor de dit loch se'ls senyalaran, se hagen aquells de avasallar en lo dit y present loch, prestant al dit senyor los sacraments y homenatges de fidelitat acostumat en tant quant per furs y privilegis del present regne *et alias* li és concedit y permès, y aquell y a sos antesesors, senyors qui són estats del dit y present loch, li han acostumat de prestar y han prestat los vasalls que per tem<p>s passats són estats de dit y present loch, ab tota la jurisdicció així civil y criminal, alta y baxa, mer y mig imperi, ús y exercisi de aquella, que aquell y aquells han totstems tingut y acostumat tenir y excersir y han tingut y excercit en dit y present loch.

¶ ¹ Dubtem si és una errada del copista per: *expulsos*.

II. Íttem, és estat pactat etc., que lo dit senyor de Petrés se reserva facultat de poblar y repartir les cases y terres, heretats y pocsions del terme del dit loch, així en la horta com en lo secà y montanyes, en sexanta pobladors segons estan repartides, designades y senyalades per dit senyor, y establirà aquelles als dits sexanta pobladors ab senç de quaranta-sis sous cascun any, moneda reals de València, per cascuna casa que ls serà establida, ab dret de fadiga y lloyme y tot altre plen dret emphitheòtic segons fur de València, pagadors a sent Joan de juny y Nadal migerament, comensant la primera paga a Nadal primervinent y de allí avant.

III. Íttem, és estat pactat etc., per los dits nous pobladors que hui són y per temps seran, tinguen obligació de pagar cascun any al dit senyor dos sous per fanecada de terra de la horta de dit loch, y un sou per caffisada de secà, de cens, fadiga y lloysme y tot altre dret emphitheòtic segons fur de València, pagadors en la festa de Nadal y sent Joan de juny migerament, comensant la primera paga lo dia y festa de Nadal primervinent.

III. Íttem etc., que après de haver prestat los dits vasalls al dit senyor de Petrés los sacraments de homenages de fidelitat com dessús és dit, lo dit senyor de Petrés haja de nomenar y nomene justícia y consellers per a consell particular que li pareixerà, los quals hagen de nomenar y nomenen, per a elecció de oficials de dit loch, tres persones per a justícia cascun any, excepto en lo present any, que ja està nomenat; dos per a lloctinent de justícia, quatre per a jurats y tres per a mustasaf, dels quals lo senyor nomene hun justícia y dos per a jurats, de hu dels tres per a mustasaf, y dels dits dos, hu per a lloctinent de justícia, en los temps y dies que se acostuma nomenar en les villes reals del present regne, de les quals persones lo dit senyor de Petrés respectivament haja de elegir y nomenar lo que li pareixerà y ben vist li serà per al ofici y càrrech que li serà portada la elecció fahedora, y així se haja de fer y observar y guardar cascun any perpètuament, excepto en lo present any que ja estan nomenats los dits oficials fins tant lo dia de la primera elecció de dits officis respective.

V. Íttem, és estat pactat etc., que los dits nous pobladors que se avasallaran en dit lloch sien tinguts y obligats a fer y tenir residència personal ab sa casa, domicili y capmajor en dit lloch. Y si cas serà que dins los primers quatre anys del dia de la recepció del present acte de capitulació y població en avant, aquells o algú de aquells se'n hixqués y anàs del present lloch a viure o poblar en altres parts y estiguesen fora del dit lloch, juntament ab tota sa casa, domicili y capmajor, per temps de quatre messos contínuos, la cassa, terra y heretats y pocsions del tal que serà estat absent, com dit és, encórrega en pena de comís, de tal manera que la útil senyoria sia consolidada ab la directa, y lo senyor de dit loch tinga llibera facultat de establir-les a altra persona que li pareixerà y ben vist li serà. Y si cas serà que los dits vasalls o qualsevol de aquells faran dita residència personal en dit loch per temps de quatre anys contínuos, les dites cases, terres, heretats y pocsions sien y resten pròpies de aquells y dels seus perpètuament; y si cas serà que passats dits quatre anys aquells o algú de aquells

volgués anar-se'n del dit loch ab dita sa casa, domicili y capmajor a viure en altra part, en tal cas, comptant primerament ab lo senyor del dit loch y obtesa llicència de aquell per a vendre dites terres, heretats y possessions, les puixen vendre a la persona que'ls pareixerà y ben vist los serà, pagant per dret de lloisme dos sous per lliura, reservant lo dret de fadiga y lloisme al dit senyor tocant y pertanyent, ab què la tal persona que comprarà les dites cases, terres, heretats y possessions se obligue avasallar-se en dit loch y fer residència personal en aquell, conforme los dits primers pobladors y no de altra manera. Y si cas fos que per via de matrimoni o en última voluntat o en donació entre vius o àlias, lo pare volgués dispondre de la mittat de la casa, que los dits quaranta-sis sous que cascuna casa ha de pagar conforme se diu en lo segon capítol, de cens, fadiga y lloisme, se hagen de partir en vint y tres sous per cascú, puix en la mateixa casa establida a la tal persona, y no sia dany de la senyoria sinó benefici haver-hi més pobladors per augment de les regalies del senyor.

VI. Ítem, és estat pactat etc., que los dits nous pobladors y vasalls que seran del present loch de Petrés y sos successors de aquells perpètuament, sien tenguts y obligats perpètuament a conservar les casses que se'ls stabliran a ús y costum de bon adquiridor, a bé millorar y no res deteriorar aquelles. Y així mateix tinguen obligació de conrrear, cultivar y procurar les terres, heretats y possessions a ús y costum de bon llaurador y pràctica de la terra, y en cas que no u feren, dit senyor los ho puga demanar sots les penes a llur arbitre impossadores, o fer adobar dites casses y cultivar dites terres a gastos y despeses dels tals detenedors y posehedors de aquelles que no les hauran adobades, y cultivar dites terres segons al senyor de dit loch li pareixerà y ben vist li serà.

VII. Ítem, és estat pactat etc., que los dits vasalls nous pobladors y successors de aquells *in perpetuum*, sien tenguts y obligats a moldre en lo molí de la senyoria que se'ls senyalarà y coure en lo forn, pagant lo dret acostumat, y comprar carn de la carniseria, sens que puguen anar a moldre ni coure pa ni comprar carn en altres parts, molins, forns ni carniseries sens llicència del senyor, ab expressa prohibició que ningú puga portar a vendre ni véna en dit loch ningun gènere de vitualles en dany y perjudí de la taverna, fleca, tenda ni demás regalies del senyor, sots pena de sexanta sous per cada vegada que contravindran y perdició de les tals vitualles.

VIII. Ítem, és estat pactat etc., que lo dit senyor de Petrés los senyalarà, segons que ab lo present los senyala, lo dia del dijous de cada semana per a tenir mercat en dit loch, en lo qual dia senyalat y no en altre algú puguen venir tots los forasters que voldran a vendre qualsevol gènere de vitualles de la tenda, francament sens tenir obligació de pagar ningun dret a la senyoria. Y lo tender que tindrà arrendada la tenda del dit loch, tinga facultat, si voldrà, de traure a vendre a la plaça aquell mateix dia les vitualles que voldrà y li pareixerà, ab què les que traurà les haja de vendre tot aquell dia al preu que les haurà comensades a vendre, sens poder pujar de preu, y la mateixa facultat tinguen los vasalls, vehins y habitants del dit loch que ara són y per temps seran, usant del privilegi que tenia dit poble.

IX. Ítem, és estat pactat etc., que los dits vasalls y nous pobladors y successors de aquells que perpètuament o seran del dit loch, sien tenguts y obligats a pagar la sisena part dels fruïts de tot gènere de gra, llegums y ortalises y altres qualsevols que sien que es sembraran o plantaran y colliran en les terres de la horta del dit loch, y en les terres de secà y montanya a la desena part del què culliran, pagant primerament tot lo delme y primísia, que és, de huit, hu, y del què restarà se à de pagar en la horta la dita sisena part, ço és, hu al senyor y cinch al vassall, y en lo secà y montanya hu al senyor y nou al vassall.

X. Ítem, és estat pactat etc., que los dits vassalls nous pobladors y los que per temps seran del dit lloch perpètuament, sien tenguts y obligats a donar y pagar al senyor del dit loch lo sisè de les moreres, ço és, cinch arrobes per a el vassall y una per a el senyor, y que, alfarrasada que sia la fulla posant un home per lo senyor y altre per lo poble, haja de pagar lo vasall la fulla de la senyoria a rahó de dos sous y mig per arroba.

XI. Ítem, és estat pactat etc., que los vassalls nous pobladors del dit loch y los que per temps seran *in perpetuum* tinguen facultat de fer una fanecada de alfals per casa en la horta del dit loch, pagant deu sous cascun any per fanecada a la senyoria sens obligació de pagar altre dret de partisió. Y si algun vassall tindrà més de una cavalcadura, tinga facultat de fer altra fanecada de alfals ab què pague altres deu sous com dit és desús en respecte de la primera.

XII. Ítem, és estat pactat etc., que los dits vassalls nous pobladors y los que *in perpetuum* seran del dit lloch, sien tenguts y obligats a pagar a la senyoria la sisena part de totes les garrofes que es culliran en lo terme del dit loch de Petrés, així en la horta com en lo secà y montanya, la qual dita sisena part les haja de rebre lo senyor portada a dit loch de Petrés per los vassalls en casa de cascú de aquells. Y si cas serà que algú en manera alguna fraudarà lo dit dret, encórrega en pena de vint-y-cinch lliures moneda reals de València per cascuna vegada que fraudarà, aplicadores a la senyoria.

XIII. Ítem, és estat pactat etc., que los dits vasalls nous pobladors y los que per temps seran del dit loch *in perpetuum*, sien tenguts y obligats a pagar al senyor del dit loch la huitena part de les figues que es culliran, si's secan, en lo terme del dit lloch, així en la horta com en lo secà y montanya, pagant primerament lo delme y primísia; del què restarà de dites figues seques hajen de partir, ço és, sis arrobes al vassall y una al senyor, lo qual dret haja de cobrar y cobre lo dit senyor en les cases dels dits vasalls del dit lloch de Petrés; y si fraudaran, encórreguen en la pena continguda en lo antecedent capítol.

XIII. Ítem, és estat pactat etc., que lo dit senyor de Petrés los farà, segons que ab lo present capítol los fa franchs als vassalls que ara són y per tem<p>s seran del dit loch, de tota fruïta verda que culliran en la horta de aquell, ço és, de siseres, prunes, albercochs, pomes, présechs, peres, mansanes y rahims de les parres, de la qual dita fruïta no vol que paguen ningun dret, reservant-se com se reserva dit se-

nyor los horts per a establir ab lo cens y dret de fadiga y lloïisme qui voldrà imposar per aquells o reservar per a la senyoria.

XV. Íttem, és estat pactat etc., que los dits vasalls nous pobladors y los que per temps seran de dit loch *in perpetuum*, sien tenguts y obligats a pagar al senyor de dit loch, per dret de les vinyes del secà y horta que hui són y per temps seran, del rahim de planta, de huit, hu; asò declarat, que si voldran vendre a pes de rahim arrobes o per menut, se haja de alfarrasar per dos experts, lo hu nomenador per lo senyor y altre per lo poble, y del que alfarrasaran que podrà valer y haver lo dit rahim de planta, sien tinguts y obligats a pagar al senyor la huytena part del dit alfarràs, estima y valor, en dinés, llevat primerament lo delme y² primísia. Y si faran pansa, sien tenguts y obligats ha pagar la dita huytena part en pansa, ço és, de huit arroves, una al senyor y set al vasall, pagant primerament, com dit és, lo delme y primísia, la qual dita huitena part de pansa haja de cobrar y cobre lo dit senyor en la casa del vasall que la haurà feta. Y si cas serà que algú o alguns fraudaran lo dit dret, encórreguen en pena de vint-y-cinch lliures moneda reals de València per cada vegada que fraudaran, a la senyoria de dit loch aplicadores y pagadores. Y lo mateix dret de setena part hajen de pagar y paguen de les vinyes de vi que hui són y per temps seran en lo terme de dit loch en esta forma: que hajen de dexar y dexe en la vinya, de cada set tires, dos, ço és, la una per tot delme y primísia y l'altra per lo dret de senyoria, y les set³ per a el vasall, que és la setena.

XVI. Íttem, és estat pactat etc., que los dits vasalls nous pobladors e los que per temps seran del dit loch *in perpetuum*, sien tenguts y obligats a pagar al senyor de dit loch la sisena part de les oliveres que's culliran en lo terme de aquell, pagant lo delme primer, lo qual dret haja de cobrar lo dit senyor de la casa del vasall de dit loch. Y lo dit vasall y vasalls sien tinguts y obligats a fer lo oli de les oliveres que hauran collit en dit terme en la almàcera del senyor, pagant lo dret de la almàcera conforme se paga en los llochs circumvehins del dit e present loch de Petrés; y si algun o alguns dels dits vasalls defraudaran al senyor en dits drets, encórreguen per cada vegada que defraudaran en pena de vint-y-cinch lliures moneda reals de València, al dit senyor aplicadores y pagadores.

XVII. Íttem, és estat pactat etc., que los dits vasalls nous pobladors y los que per tem<p>s seran del dit loch *in perpetuum* no puguen plantar ningun gènere de arbres sens licència del senyor, si no seran moreres, oliveres y garroferes, així en la horta com en lo secà, ni tallar ni arrancar oliveres ni garrofes çots pena de arrancar lo arbre que plantaran sens llisència del senyor, excepto los desusdits, y de sexanta sous del que tallaran o arruhinaran sens dita licència, y si algun arbre se secarà o arrencarà, la lenya sia del vasall senyor del dit arbre que se haurà secat, tallat o arrencat, excepto de oliveres y garroferes, <y> que la cunya o soca de dit arbres haja de ser y sia del senyor.

¶ ² En realitat diu: *per*. ¶ ³ Entenem que hauria de dir: *cinc*.

XVIII. Ítem, és estat pactat etc., que en la present població tant solament se entenga y comprega haver donat lo senyor de dit loch les cases, terres, heretats y possessions que per lo dit senyor seran senyalades y stablides, y dits vasalls, com les erbatges y pins honsevulla que sien, y les regalies y tot lo demás que no serà expressat en la present capitulació y stabliment, haver-ho donat lo dit senyor a dits pobladors y vasalls, s'o retura y reserva per a si y als seus que per temps seran senyors de dit y present lloch *in perpetuum*.

XVIII. Ítem, és estat pactat etc., que los dits vasalls y nous pobladors que seran al present y per temps seran en lo esdevenidor perpètuament, no sien obligats per via directa ni indirecta pagar ningun censal, violari ni altre gènere de càrrech ni deute causat per los senyors de dit loch que són estats ni causaran per los qui vendran ni causats per la *olim* aljama y moros de dit loch expulsos y antecessors a d'aquells, com vullen resten los nous pobladors exemp<t>s e immunes a dits càrrechs, com sia tractat que lo senyor de dit loch qui ara és y per temps serà haja de pagar los dits censals, càrrechs y demás deutes. <Y> si per alguna subtilitat de dret, per rahó de dits deutes foren executats, molestats e inquietats, que les despeses que es causaran y los demás que pagaran vinguen a càrrech de la senyoria, y que los vasalls, dels fruyts dominicals se puixen returar tanta part y valor com valdran les despeses que per dita rahó se faran, y principal, per sa pròpia auctoritat y decret, sens⁴ provisió de jutge algú.

XX. Ítem, és estat pactat etc., que lo dit senyor de Petrés y sos successors que per temps seran senyors del dit loch *in perpetuum*, segons la ocurrència del temps y segons més convindrà y al senyor del dit lloch li pareixerà y ben vist li serà, tinga llibera facultat de poder fer, provehir y manar se fassen y publiquen qualsevol crides, prohibicions y manaments que fassen, obtemperen, guarden y observen les coses que per aquell seran provehides y manades per a la bona administració, pau y quietut y seguritat de les persones y béns dels pobladors y vasalls que ara són y per temps seran del dit loch y bon govern de aquell *in infinitum*, imposant qualsevol penes, així corporals com pecuniàries, que per furs y privilegis del present regne de València y justícia li serà lícit y permès poder-les imposar, sens que de dites crides, prohibicions, manaments e imposicions de penes los dits vasalls ne puxen apel·lar y recórrer a altre jutge algú sinó davant del senyor del dit loch, eo del justícia o jutges per aquell o los seus nomenadors, així en primer instància com en grau de apel·lació, reservant-se com se reserva lo dit senyor per a si y sos succesors, senyors que per temps seran del dit loch de Petrés, tota la jurisdicció així civil com criminal, mer y mixt imperi, y excersisi de aquella, que lo dit senyor y sos predecessors, senyors que són estats del dit loch, hon ha acostumat tenir y excersir en aquell y els és estada, concedida; otorgada y donada per furs y privilegis del present regne *et alias*.

¶ ⁴ En realitat diu: y.

XXI. Ítem, és estat pactat etc., que lo dit senyor de Petrés haja de senyalar y nomenar un notari, scrivà y aessor de la cort del justícia del present loch eo consell de dit justícia, y administre y fasa justícia francament a les parts en primera instància, sens haver-li de pagar salari algú, conexent, provehint, sentenciant y declarant en les causes que davant de aquell se tractaran verbalment, sens scrits ni estrèpit ni figura de juhí, atesa tan solament la veritat del fet, reservant-se com se reserva lo senyor de dit loch per a si y als seus *in perpetuum*, poder-se assumir y evocar la conexensa de qualsevols causes, així civils com criminals, que's tractaran y es portaran davant lo dit justícia del dit loch, y nomenar jutge o jutges perits en drets si li pareixerà, així en primera instància com en qualsevol grau de apelació, ab què en la dita primera instància se haja de pronunciar y declarar francament, sens que ninguna de les parts tinga obligació de pagar salari algú, com lo dit senyor pren a son càrrech administrar dita justícia franca en dita primera instància y pagar al jutge que administrarà aquella, com en segona instància y grau de apel·lació haja de venir y vinga a càrrech, gastos y despeses dels litigants y no del dit senyor.

XXII. Ítem, és estat pactat etc., que los presents capítols y cascú de aquells sien executoris, ab submissió y renunsiasió de propi for, variació de juhí y altres clàusules necessàries, roborats juxta lo stil y pràctica del notari rebedor de aquell.

XXIII. Ítem, és estat pactat, avengut y concordat entre les dites parts que per a la solempnitat de la present capitulació y concòrdia y per aquells comprega als successors de dits béns y en los successors de dit loch y a tots los efectes que més y millor de justícia aprofitar puixen y deguen, lo doctor Salvador Fontanet, regent en lo Supremo de Aragó, jutge comissari per a la població dels llocs del regne de València dels quals són estats expulsos los moriscos, per Sa Magestat embiat per a el present efecte y altres, haja de interposar les reals auctoritat y decret en la present capitulació y concòrdia y donar comissió espontànea al dit Melchor Muñoz, secreta-dor, per a fer los actes de stabliments, als dits vasalls del dit lloch de Petrés, de les cases y terres que'ls seran repartides y donades de tot lo terme per executió de la present capitulació.

XXIII. Ítem, és estat pactat que don Jaume Perpinyà y dona Rafela Perpinyà, mare de [...], y don Francisco Perpinyà, son fill, pretensors en la senyoria de dit loch de Petrés, hajen de lloar y aprobar la present capitulació y concòrdia de la primera línia fins a la darrera inclusive, prometent [sots] pena de mil lliures que aquells y qualsevol de aquells qui seran senyors de dit loch que, encontinent pressa la posesió de aquells, hajen de lloar y aprobar la present concòrdia y capítols d'ella y los actes de stabliments que en virtut de aquella se rebran y es faran als dits vasalls, ab les promissions y obligacions executòries.

Quibus quidem capitulis lectis, publicatis et intellectis nos, partes predictae, laudantes et aprobantes etc., omnia et singula in preincertis capitulis et eorum singulis pactata etc., pacto specialí etc., promittimus una pars nostrum alteri et altera alteri, ad invisem et vicissim

atque juramus ad dominum Deum etc., preincerta capitula et omnia et singula singulariter et distincte⁵ contenta, stipulata, pactata atque promissa, attendere et complere sub pena decem mille solidorum monete regaliū Valentiae de bonis partis nostrarum partium predictarum inobedientis etc., exigendarum etc., rato semper pacto manente. Ad quorum omnium etc., fiat executoria large etc., cum fori submissione, variatione iudicii etc., clausulis assuetis, renuntiando ex pacto cuicumque apellatione, recursu<i>, correctioni etc. Promittentes et jurantes ad dominum Deum etc., non litigare etc., nech ratione<s> proponere etc., nech guidaticum impetrare etc., sub pena ultra perjuri<i> penam in penam consimilium decem mille solidorum etc., pro pena etc., rato pacto etc. Pro quibus etc., obligamus etc., una pars nostrum alteri et altera alteri, ad invissem et vicissim, in posse et nomine etc., infrascripti etc., stipulanti⁶ etc., omnia bona mea et utriusque nostrum partium predictarum simul et in solidum respective mobilia etc., immobilia etc. Renuntiantes etc., et certificati etc., renuntiamus beneficiis dividendarum et cedendarum etc., et beneficiis minoris etatis etc., et nomine mulierum, beneficio senatusconsulti Velleiani dotique etc., et omni alii etc.

Actum in ecclesia dicti loci de Petres etc.

Testes huius rei sunt reverendus Jacobus Manyans, presbiter, rector dicti locis de Petres, et Joannes Ubach, agricola, ville Muriveteris, repertus in dicto loco de Petres.

Post modum vero die intitulato sexto mensis septembris anno millesimo sexcentesimo decimo, comparant davant de mi, Francesc Ferrer de Riambau, notari de la ciutat y Regne de València, rebedor del dit acte de concòrdia, lo noble don Jaume Aguiló, olim Perpinyà, per lo interés que té en lo dit loch de Petrés y per als effectes que millor de justícia aprofitar li puguen y deguen, dix que lloava y aprobava, com de fet lloa y aprova, lo dit acte de concòrdia y capitulació general y los actes d'establiments fets per execusió de la present concòrdia, de la primera línea fins a la darrera, que per ningun temps no contravindrà en aquella ni en aquells. Prometé etc., obligà etc.

Actum Valentia etc.

Presens foren per testimonis Joan Batiste Mur y Loís Munyos, notari, habitants de València.

Ultimo autem die intitulato septem mensis septembris dicti anni M DC XII, comparant davant de mi, Francés Ferrer de Riembau, notari rebedor del dessusdit acte de capitulació, la noble donya Rafela Jofre Aguiló y de Perpinyà, viuda relicta del quondam Joan Geroni Perpinyà, habitadora de València, la qual dix que per execusió del capítol vint-y-quatre de dita concòrdia y per lo interés que té de ser senyora del dit loch de Petrés, dix que lloava y aprovava, segons que lloa y aprova, lo dit acte de concòrdia y capitulació general fet entre dites parts y los actes de stabliments fets

¶ ⁵ En realitat diu: *dinstincte*. ¶ ⁶ En realitat diu: *stipulante*.

per dit Melchior Munyòs als nous pobladors del dit loch de Petrés, de la primera línea fins a la darrera, y prometé y se obligà de no revocar aquells nengun temps sots decret de nul·litat la dita revocació. Prometé etc., obligà etc.

Actum Valentia etc.

Present foren per testimonis a dites coses Francés Mas, notari, y Cosme Marçal, flaquer, habitants de València.

Jhesus.

Et quia fides ubique detur, ego Franciscus Ferrer de Riambau, notarius civitatis Valentiae, tam quam receptor dictorum instrumentorum, meum pono sig+num.

212.

1612, juny 25. Benicalaf.

Sebastià Lluís Sarsola i la seua mare Florentina Cruilles i Sarsola, vídua de Jeroni Sarsola, aquesta com curadora del seu altre fill Feliu Manuel Sarsola, senyors per indivís del lloc de Benicalaf, a la Vall de Segó, atorguen conjuntament la carta pobla de dit lloc, actualment un despoblat dins el terme de Benavites.

Notari, Pau Pereda.

A. ADV, Fons Duquesa d'Almodòvar, Protocols, e.5.1/199. Protocol original, ff. 1376v-1396v.

Edicions:

- a. Corbalán de Celis, J., «La carta de nueva población y los establecimientos de Benicalaf en 1612», *Braçal*, 47 (2013), pp. 148-154.
- b. Peñarrocha Altabella, Jesús, *Carta pobla de Benicalaf*, Edicions digitals de l'Ajuntament de Benavites, 2013. No indica l'arxiu de procedència i el text mereixeria una millor edició.

TEXT

Die XXV junii anno a Nativitate Domini M DC XII.

In Dei nomine, amen. Noverint universi quod nos Sebastianus Ludovicus Sarsola, generosus, dominus medietatis pro indiviso loci de Benicalaf, in valle de Segó constructi, et domna Florentina Cruylles et de Sarsola, relicta a Hieronymo Sarsola, quondam generoso, tanquam tutrix et curatrix persone et bonorum Felicis Manuelis Sarsola, generosi, ordinis et militiae sacratissimae virginis Mariae Montesiae ac Sancti Jeorgii, domini medietatis pro indiviso dicti loci de Benicalaf, pro ut de dicta tutela et cura constat ultimis, dicti Hieronymi Sarsola, quondam viri mei, codicillis, per Jacobum Andreu, notarium, receptis trigessimo die mensis septembris anni millessimi sexcentessimi quarti, et post dicti codicillantis obitum per eundem notarium publicatis decimo die mensis marcii anni millessimi sexcentessimi quinti, civitatis Valentiae habitatoris, ex una. Et Joannes Guillem, Jacobus Garces, Joannes Ribelles, Jacobus Bonet, Petrus Verjer, Joanes Gil, Bernardus Garces, Joannes Garces, Josephus Bellmunt, Pasquasius Ribelles, Franciscus Ferris, Jacobus Albert, Joannes Baptista Genoves, Anthonius Garces, Michael Ribelles, Joannes Baptista Sola et Joannes Ferris, noviter popu-

latores dicti loci de Benicalaf, ex altera partibus. Attendentes et considerantes quod pro parte sacrae catholicae regiae magestatis domini nostri Phelippi tertii, Ispaniarum Indiarumque regis potentissimi quem Deus incolome<n> et in perpetua felicitate longevos annos servet, quam etiam itidem ex parte nostri regis Phelippi secundi, antecessoris sui atque patris meritissimi qui in celo existat, facta fuerunt, quam plurima negocia magna cum diligentia vergentia in utilitatem et veram conversionem agarenorum <et> noviter conversorum qui vitam agebant in Hispania, erga quos archiepiscoporum, episcoporum, rectorum, prelatorum et aliarum gentium ad quos attinebat et pertinebat bonam educationem et animarum salutem⁷ ipsorum circa nostram catholicam fidem et cognitio atque sollicitudo erat, tam ratione suorum officiorum quam de expressiis regis mandatis, que omnia erant in extirpationem sectae mahometanae tam ab antico in eorum animis et cordibus radicatae et positae, qui dicti agareni <scientes a> tam magnis benefiis acceptis a Deo, domino nostro, necnon ad tot tantisque prerogativis, privilegiis et libertatibus receptis et acceptis a cristianissimis regibus nostris, quos Deus in beatissimo laetu habeat, concessis animo rebelli atque ingrato tantorum amplissimorum benefiiorum inmemores atque oblit, semper fortes ac perserverantes in sua mahometana secta et apostasia, favorem et auxilium <petentes> a magno turcorum rege, qui leta fronte et oculis benignis petentibus optata concessit et factis prius divercissimis comitiis inter ipsos, clam et occulte, in privatis eorum locis facti iam cediociosi in regem nostrum magna cum temeritate Hispanie regna iam in eorum commoditates dividebant pariter ac eodem modo quo erant divissa et separata inter diversos regunculos ex illa fatali die destructionis Hispaniae ob merita regis Roderici, et cum nihil sit tam occultum quam⁸ non reveletur presertim in similibus negotiis in quibus totum pondus Hispaniae et religionis christianaee pendebat, noster invictissimus rex postquam certioratus fuit et de predictis delictis explicitam notitiam habuit magis abutendo quam utendo sua solita benignitate, nolens illis, dictis agarenis, reddere secundum sua delicta et secundum a legibus contra perpetrantes similia crimina statuta sunt, benigniorem viam eligens misericordiam pre oculis habens cum in hoc homines Deo similentur, expellivit eos ab Hispaniarum regnis, incolomes et salvos cum omnibus thesauris et bonis que possidebant, que non erant parva, propter quorum expulsionem multa et diversa loca, opida et villae depopulata et depopulate remanserunt, que a dictis agarenis possidebantur et seu in quibus debebant. Et inter alia loca depopulata fuit dictus locus de Benicalaf, ad cuius tamen veram populationem, pacem integram, bonum et felissimum regimen convenit et necessarium est facere et contrahere inter nos statuta, concordiam et avinentiam ad locum supradictum bene gerendum, administrandum et gubernandum in perpetuum valitura atque valituras.⁹ Ideo, pro executione regionum mandatorum in civitate Valentiae publicatorum, et signanter pro executionem duorum edictorum publicatorum sub diebus decimo nono novembris proxime preteriti et quarto presentis mensis junii, scienter et gratis, cum hoc presenti publico instrumento cunctis temporibus hic et ubique firmiter et perpetuo valituro et in aliquo non violando seu revocando,

¶ ⁷ En realitat diu: bona educacio et animarum salus.

¶ ⁸ En realitat diu: quod. ¶ ⁹ En realitat diu: valituram.

Índex

<i>Catàleg cronològic de les cartes de poblament d'aquest volum</i>	1816
COL·LECCIÓ DOCUMENTAL	1821
<i>Índex antroponímic</i>	2625
<i>Índex toponímic</i>	2671

Índex general de l'obra completa

VOLUM 62A

Pròleg <i>in memoriam</i>	7
<i>Estudi introductori</i>	9
Però, què són les cartes de poblament?	13
Les cartes de poblament valencianes d'època moderna	14
Cronologia	18
Tipologia	20
Sobre els atorgants	22
Sobre la localització i identificació de les cartes de poblament	25
Agraïments	29
Bibliografia	30
Arxius consultats	42
Sigles utilitzades	43
Normes de transcripció	44
Catàleg cronològic de les cartes de poblament	45
Índex alfabètic de les cartes de poblament	54
Catàleg senyorial de les cartes de poblament	62

COL·LECCIÓ DOCUMENTAL

1. 1513, abril 23. Concòrdia de Cortes de Pallars	83
2. 1514, desembre 6. Serra d'en Galceran	85
3. 1515, novembre 3. Turballos (terme de Muro d'Alcoi)	92
4. 1520, març 15. Concòrdia de Carlet i Benimodo	97
5. 1528, novembre 24. Ressalany (terme de Benimodo)	109
6. 1538, octubre 22. Alfauir (perduda)	111

7. 1540, gener 10. Sot de Xera	112
8. 1546, març 7. Ròtova	114
9. 1547, gener 12. Confirmació de Sant Mateu	116
10. 1552, octubre 14. Concòrdia de l'Alcúdia de Carlet	120
11. 1576, agost 30. Torreblanca	122
12. 1582, abril 18. Matet	128
13. 1589, abril 3. Orpesa	135
14. 1589, desembre 8. Primera de Benicàssim i Montornés	148
15. 1590, març 25. Concòrdia de Xestalgar	152
16. 1590, juliol 13. Concòrdia de Mascarell	161
17. 1593, setembre 22. Segona de Benicàssim i Montornés	164
18. 1600, octubre 16. Trullars (terme de Sollana)	169
19. 1603, març 31. Concòrdia de Benicalaf (terme de Benavites)	171
20. 1603, setembre 9. Tercera de Benicàssim i Montornés	176
21. 1607, febrer 16. La Pobla Llarga	182
22. 1609, octubre 21. Setla de Nunyes (terme de Muro)	187
23. 1609, octubre 24. El Pujol	193
24. 1609, novembre 7. Projecte de carta pobla de Vilamarxant	196
25. 1609, novembre 26. Serra i Ria	199
26. 1609, novembre 27. Soneixa i Assuévar	205
27. 1609, desembre 8. Lloc Nou de Benamira o de Sant Jeroni	212
28. 1609, desembre 6. Nàquera	222
29. 1609, desembre 12. Valldigna	230
30. 1609, desembre 22. Corbera	246
31. 1610, gener 6. Sot de Ferrer	247
32. 1610, gener 31. Primera d'Algar del Palància	256
33. 1610, febrer 1. Manuel	266
34. 1610, febrer 7. Sagra i Sanet	274
35. 1610, febrer 11. Agullent	280
36. 1610, març 29. El Verger	281
37. 1610, abril 7. Primera de Massalavés	288
38. 1610, maig 2. Quartell	296
39. 1610, maig 19. Argeleta	306
40. 1610, maig 25. Benaixeve	310
41. 1610, juny 1. Air i Algímia (terme de la Vall d'Almonesir)	323
42. 1610, juny 21. Domenyo	330
43. 1610, juny 27. Redovà	342
44. 1610, juliol 22. Antella	345
45. 1610, agost 7. Navaixes	353
46. 1610, agost 6. Bétera	359
47. 1610, agost 10. Benissanó (no localitzada)	368
48. 1610, agost 20. Primera d'Olocau, Marines i Gàtova	368
49. 1610, agost 24. Càrcer	371

50.	1610, agost 27. Primera de Sumacàrcer (perduda)	377
51.	1610, setembre 7. Barris de Xelva	379
52.	1610, setembre 8. Primera de Bolbait (perduda)	381
53.	1610, setembre 12. Carlet	381
54.	1610, setembre 13. Ampliació d'Algar del Palància	392
55.	1610, setembre 18. Benavites	399
56.	1610, setembre 19. Alcalalí	414
57.	1610, setembre 26. Gilet	418
58.	1610, setembre 28. Benifairó de les Valls	423
59.	1610, setembre 29. Santa Coloma, Frares i Garrofera (les Valls de Segó)	428
60.	1610, octubre 9. Xiva i Godelleta	433
61.	1610, octubre 10. Primera del Genovés (perduda)	444
62.	1610, novembre 3. Primera de Lloc Nou d'en Fenollet (perduda)	444
63.	1610, novembre 3. Oliva i el seu Raval	444
64.	1610, novembre 13. La Llosa de la Plana	451
65.	1610, novembre 23. Beniarjó	464
66.	1610, novembre 30. Alcàsser	474
67.	1610, desembre 20. Estivella i Beselga	489
68.	1610, desembre 25. Tàrbena	495
69.	1610, desembre 27. Benimàmet	501
70.	1610, desembre. Aiolo de Malferit	504
71.	1611. Novelda	506
72.	1611, gener 4. El Pujol	514
73.	1611, gener 11. Segona de Sagra i Sanet	516
74.	1611, gener 21. Segona d'Orpesa	521
75.	1611, febrer 23. Argeleta	523
76.	1611, març 4. Gata de Gorgos	530
77.	1611, març 7. Torís	536
78.	1611, març 13. Primera de Gaibiel (perduda)	543
79.	1611, març 24. L'Abat i Torreta (terme de Manuel)	543
80.	1611, abril 8. Algímia i Alfara de la Baronia (comuna a les dues)	551
81.	1611, abril 10. Rugat, Castelló de Rugat i Aiolo de Rugat	560
82.	1611, abril 19. Vall de Seta: Balones, Beniaisó, Quatretondeta, Fomorca, Benimassot i Tollos	572
83.	1611, abril 19. Vall de Travadell: Millena i Benimarfull	584
84.	1611, abril 22. Vall de Guadalest: Benimantell, Beniardà, Benisiclí, Ondara, Ondarella, Atzeneta i Maurar	585
85.	1611, abril 23. Raval de Cocentina	598
86.	1611, abril 23. Raval de Sant Joan d'Elx	623
87.	1611, abril 26. Muro d'Alcoi	625
88.	1611, abril 26. Raval d'Oliva. Terres a Font d'en Carròs, Beniflà i Potries	652
89.	1611, maig 8. Pedreguer, Matoses i Albardanera	655

90. 1611, maig 22. Asp	664
91. 1611, maig? Hortes i secans de la vila de Gandia: el Real (<i>Realenco</i>), Almoines, Bellreguard, Miramar, l'Alquerieta de l'Assoc, Benieto i Alcòdar	674
92. 1611, maig 24. Almoines	678
93. 1611, maig 24. L'Alqueria de la Comtessa	686
94. 1611, maig 28. Beniopa	693
95. 1611, maig 29. Alfarb	700
96. 1611, maig 30. Xestalgarr	707
97. 1611, maig 31. Llombai	720
98. 1611, juny 1. Catadau	726
99. 1611, juny 1. Rafelcofer	733
100. 1611, juny 1. Benipeixcar	737
101. 1611, juny 10. La Vall de Gallinera	740
102. 1611, juny 11. La Vall d'Ebo	746
103. 1611, juny 12. Sanç (terme de Xàtiva)	747
104. 1611, juny 14. La Vall de Laguar	760
105. 1611, juny 21. Sant Joanet o Sant Joan de l'Énova	766
106. 1611, juny 26. Rotglà, dita abans l'Alcúdia Blanca	782
107. 1611, juny 29. Piles, Palmera i Rafalsineu	790
108. 1611, juliol 3. Quart de les Valls	793
109. 1611, juliol 6. Primera de Bicornb (perduda)	802
110. 1611, juliol 6. La Granja de la Costera, dita Mejorada	802
111. 1611, juliol 8. Real de Montroi	811
112. 1611, juliol 9. Orba	819
113. 1611, juliol 9. Alcàntera	822
114. 1611, juliol 10. Montserrat	829
 <i>Índex antroponímic</i>	 833
 <i>Índex toponímic</i>	 883

VOLUM 62B

<i>Catàleg cronològic de les cartes de poblament d'aquest volum</i>	903
115. 1611, juliol 10. Miramar	907
116. 1611, juliol 10. Benumea, Favara i Atzeneta (terme de Pego)	910
117. 1611, juliol 10. Bèlgida	917
118. 1611, juliol 10. Segona d'Olocau, Marines i Gàtova	927
119. 1611, juliol 11. Bellús	934
120. 1611, juliol 11. Senyera	942

121.	1611, juliol 11. Benimeixís (terme de Senyera)	951
122.	1611, juliol 11. Xella	960
123.	1611, juliol 11. Estubeny	968
124.	1611, juliol 12. Navarrés	970
125.	1611, juliol 12. Corberà	973
126.	1611, juliol 15. Primera d'Anna	980
127.	1611, juliol 15. La Vall de Cofrents, Xalans, Xarafull, Teresa i Sarra	984
128.	1611, juliol 15. Castellnou	996
129.	1611, juliol 16. Vallés	1007
130.	1611, juliol 18. El Ràfol de Salem i l'Alcúdia	1008
131.	1611, juliol 19. Salem, Elca i Benigerví	1017
132.	1611, juliol 19. Alfara de la Baronia	1030
133.	1611, juliol 20. Algímia de la Baronia	1040
134.	1611, juliol 20. Beniatjar	1055
135.	1611, juliol 22. Segona del Genovés	1063
136.	1611, juliol 24. Lloc Nou d'en Fenollet	1074
137.	1611, juliol 24. Xest	1085
138.	1611, juliol 25. Miralbó i Torre d'en Lloris	1093
139.	1611, juliol 30. Bunyol	1107
140.	1611, juliol. Primera de Xeresa (perduda)	1118
141.	1611, agost 1. L'Alcúdia (Cocentaina)	1118
142.	1611, agost 7. Riba-roja	1140
143.	1611, agost 7. Gaianes	1153
144.	1611, agost 8. Ondara	1175
145.	1611, agost 9. Annauir (Xàtiva)	1186
146.	1611, agost 15. Terrateig	1193
147.	1611, agost 16. Primera de l'Alcúdia de Crespins (perduda)	1198
148.	1611, agost 17. Montitxelvo	1198
149.	1611, agost 17. La Vall d'Alcalà: la Jovada, la Roca i Beniaia	1206
150.	1611, agost 19. Primera de Petrer	1218
151.	1611, agost 26. Aiello de Malferit	1230
152.	1611, agost 26. Segona de Benimeixís	1233
153.	1611, agost 28. Llanera, Cairent i Carbonell	1240
154.	1611, agost 28. L'Atzúbia	1248
155.	1611, agost 31. Negrals	1253
156.	1611, setembre 2. Forna	1258
157.	1611, setembre 4. Albalat i Segart	1266
158.	1611, setembre 4. Benissili (la Vall d'Alcalà)	1278
159.	1611, setembre 5. Setla i Mira-rosa	1284
160.	1611, setembre 5. Negociació fallida de Cirat	1296
161.	1611, setembre 5. Benilloba	1299
162.	1611, setembre 7. Segona de Benilloba	1309
163.	1611, setembre 8. Proposta de Toga (no acceptada)	1321

164.	1611, setembre 11. Sarra	1323
165.	1611, setembre 12. Benidoleig	1334
166.	1611, setembre 12. La Vall de Xaló	1339
167.	1611, setembre 14. Teresa de Cofrents	1349
168.	1611, setembre 15. Xarafull	1359
169.	1611, setembre 17. Aiòder	1370
170.	1611, setembre 17. Fonts d'Aiòder	1381
171.	1611, setembre 21. Alboraig	1392
172.	1611, setembre 25. Mislata	1402
173.	1611, setembre 25. Benitandús i Alfara (terme d'Eslida)	1409
174.	1611, setembre 25. Pedralba i Bugarra	1419
175.	1611, setembre 27. Xalans	1433
176.	1611, setembre. 30. Vilamarxant	1442
177.	1611, octubre 2. Alfarrasí (perduda)	1457
178.	1611, octubre 3. Monòver	1458
179.	1611, octubre 9. Primera de Benaguasil	1468
180.	1611-1612. Negociacions posteriors per una nova pobla de Benaguasil	1477
181.	1611, octubre 12. Benasau	1491
182.	1611, octubre 17. Otos, Torralba i Micena	1501
183.	1611, novembre 10. Macastre	1511
184.	1611, novembre 11. Tous	1522
185.	1611, novembre 17. Almedíxer	1524
186.	1611, novembre 20. Artana	1535
187.	1611, novembre 27. Picassent	1540
188.	1611, desembre 2. Tormos	1565
189.	1611, desembre 3. Iàtova	1573
190.	1611, desembre 4. Vilanova de Borriol	1584
191.	1611, desembre 5. La Vilavella	1592
192.	1611, desembre 9. Betxí	1600
193.	1611, desembre 11. Elda	1614
194.	1611. Albaterra	1625
195.	1612, gener 3. Favara	1627
196.	1612, gener 8. Cirat, Pandiel i el Tormo	1638
197.	1612, gener 10. L'Alcúdia de Crespins	1650
198.	1612, gener 12. Modificació de Teresa de Cofrents	1663
199.	1612, gener 13. Modificació de Sarra	1668
200.	1612, gener 14. Modificació de Xarafull	1673
201.	1612, gener 20. Modificació de Xalans	1679
202.	1612, gener 24. Segona de Sumacàrcer	1684
203.	1612, gener 26. Vilallonga	1697
204.	1612, febrer 3. Toga	1702
205.	1612, febrer 7. Segona del Pujol (terme de Benimuslem)	1706

206. 1612, febrer 19. Benimeli	1708
207. 1612, març 3. Montan	1712
208. 1612, març 4. Montanejos	1718
209. 1612, març 5. Aranyuel	1723
210. 1612, març 14. Alberic, Alcosser, Alàsquer i Gavarda.	1724

<i>Índex antroponímic</i>	1751
---------------------------	------

<i>Índex toponímic</i>	1795
------------------------	------

VOLUM 63C

<i>Catàleg cronològic de les cartes de poblament d'aquest volum</i>	1816
---	------

211. 1612, maig 13. Petrés	1821
212. 1612, juny 25. Benicalaf, terme actual de Benavites	1830
213. 1612, juliol 13. Bolbait	1840
214. 1612, juliol 15. Daimús	1854
215. 1612, juliol 29. Segona d'El Verger	1857
216. 1612, agost 1. Guardamar de la Safor (perduda)	1865
217. 1612, agost 8. Raval de Sogorb	1865
218. 1612, agost 12. Parcent, Benigembla i Vernissa	1867
219. 1612, agost 14. Geldo	1882
220. 1612, setembre 28. Serra d'Eslida, Aín, Veo i Alcúdia de Veo	1895
221. 1612, setembre 30. Fanzara	1908
222. 1612, octubre 1. Sueras	1922
223. 1612, octubre 1. Modificació ducat de Gandia, marquesat de Llobai i comtat d'Oliva	1935
224. 1612, octubre 20. Primera de Benillup	1940
225. 1612, octubre 21. Modificació d'Elda	1947
226. 1612, octubre 26. Cortes de Pallàs	1949
227. 1612, octubre 27. Modificació de Petrer	1955
228. 1612, novembre 25. Modificació de Pedreguer	1959
229. 1612. Capítols de negociació de la població de la Vall d'Uixó	1961
230. 1613, gener 1. Orxeta	1974
231. 1613, abril 13. Segona de Benaguasil	1980
232. 1613, maig 10. Segona de la Vall d'Uixó	1996
233. 1613, maig 11. Acceptació de la Vall d'Uixó i renúncia a la primera	2019
234. 1613, juny 24. Segona de Fanzara	2023
235. 1613, juny 28. Castro i Fondegulla	2025
236. 1613, setembre 25. Modificació de Benasau	2033
237. 1614, febrer 19. Segona de Massalavés	2036

238.	1614, abril 24. Poders per a repoblar Benaguasil, Paterna, la Pobla de Benaguasil, Fanzara i Geldo, llocs de la Vall de Veo i Serra d'Eslida, i reialencs d'Onda i Vila-real	2044
239.	1614, octubre 29. Alcalalí	2046
240.	1614, novembre 16. Segona de Redovà	2048
241.	1615, novembre 4. Finestrat	2052
242.	1615, novembre 21. Segona de Bicornb	2054
243.	1616, gener 18. Modificació de la Vall d'Uixó	2065
244.	1616, març 27. Montroi (perduda)	2071
245.	1616, abril 25. Tercera de Sumacàrcer	2071
246.	1616, juliol 25. Artesa	2084
247.	1616, juliol 31. Modificació de Petrer	2093
248.	1616, agost 29. Alcudiola i Massalalí	2095
249.	1616, octubre 7. Primera de Corbera de la Ribera	2098
250.	1616, desembre 9. Xivert	2107
251.	1617, gener 11. Altea	2117
252.	1617, març 29. Paredes (terme de Xèrica)	2122
253.	1617, juliol 18. Modificació de Monòver	2137
254.	1617, octubre 11. Barxeta	2142
255.	1619, agost 22. Modificació de Piles i Palmera	2159
256.	1619, novembre 3. Segona de Gaibiel (perduda)	2165
257.	1620, març 28. Modificació d'Aïr, Vall d'Almonesir	2165
258.	1621, febrer 3. Segona de Corbera de la Ribera	2171
259.	1623, març 7. Modificació d'Alfarb	2182
260.	1623, desembre 8. Torcas (terme de Sogorb)	2186
261.	1624, gener 25. Modificació de Pedralba-Bugarra	2186
262.	1624, maig 27. Raval de Sant Joan, de Xàtiva	2190
263.	1625, març 16. Modificació Raval d'Oliva	2205
264.	1625, setembre 4. Modificació d'Alèdua	2209
265.	1626, febrer 8. Segona d'Anna	2212
266.	1626, març 31. Ràfol Blanc o Alqueria d'Asnar	2219
267.	1626, juliol 6. Rafelguaraf	2225
268.	1626, juliol 6. Faldeta	2233
269.	1628, abril 14. Modificació de Picassent	2241
270.	1628, maig 14. Benillup	2245
271.	1628, octubre 18. Vall de Perputxent	2258
272.	1629, abril 24. Modificació de Navarrés	2263
273.	1629, desembre 9. Alfarrasí	2273
274.	1630, març 13. Modificació de Catadau	2282
275.	1630, març 13. Modificació de Llombai	2285
276.	1634, gener 1. Renúncia d'Elda a la segona carta pobla de 1612	2288
277.	1634, gener 9.. Modificació de Bunyol, Yàtova, Macastre i Alboraiç	2289
278.	1634, juny 13. Modificació de Relleu	2292

279.	1635, març 4. Modificació de Guardamar de la Safor (Perduda)	2295
280.	1635, agost 12. Tercera de Guardamar de la Safor	2295
281.	1635, octubre 17. Bicorn, Benedrís i Quesa	2303
282.	1639, juliol 6. Gaibiel	2311
283.	1640, juny 24. Modificació de Petrer	2318
284.	1640, juliol 15. Modificació de Paterna	2324
285.	1640, desembre 17. Modificació de Faura	2331
286.	1642, abril 7. Confirmació de la modificació de Picassent	2337
287.	1644, juny 9. Tercera de Corbera de la Ribera	2340
288.	1644, agost 7. Segona de Xest	2356
289.	1645, març 25. Modificació de l'Alcúdia de Carlet	2361
290.	1645, setembre 18. Segona de Gata de Gorgos	2362
291.	1648, maig 25. Benicolet	2368
292.	1654, gener 2. Modificació de Carlet i Benimodo	2373
293.	1654, maig 31. Tercera d'Anna	2376
294.	1654, agost 14. Segona modificació de Pedreguer	2383
295.	1658, setembre 18. Modificació de Cortes de Pallàs	2388
296.	1659, desembre 24. Modificació d'Almedíxer	2393
297.	1666, abril 8. Benidorm	2399
298.	1687, novembre 3. Modificació de Guardamar de la Safor	2408
299.	1689, agost 6. Benijòfar (perduda)	2410
300.	1689, octubre 18. Finestrat	2411
301.	1689, novembre 18. Concòrdia de Xest	2415
302.	1691, gener 25. Modificació de Sanç (terme de Xàtiva)	2427
303.	1691, maig 6. Santa Àgueda (terme de Catral)	2429
304.	1691, octubre 4. Modificació de Rossalany (terme de Benimodo)	2442
305.	1692, octubre 20. Modificació d'Artana	2444
306.	1697, febrer 20. Modificació d'Assuévar	2445
307.	1697, maig 12. Alqueria d'Asnar	2447
308.	1697, octubre 23. Molins de Rocamora (Oriola)	2456
309.	1698, gener 4. Benitagell	2465
310.	1699, agost 8. Modificació de Betxí	2476
311.	1699, agost 16. Cabanyes (Alzira)	2478
312.	1700, març 31. Modificació de Tous	2490
313.	1700, juny 16. Modificació de Serra i Ria	2494
314.	1701, octubre 16. Bigastre	2496
315.	1705, juliol 9. La Nucia	2505
316.	1715, juny 2. Confirmació de Bigastre	2506
317.	1725, juliol 12. Renovació de poblament del Fondo dels Frares	2509
318.	1727, octubre 5. Nova concòrdia de Petrer	2513
319.	1745, maig 13. Dolores, Sant Fulgenci i Sant Felip Neri	2518
320.	1755, juny 22. Concòrdia d'Anna	2530
321.	1766, març 5. Alboi (terme del Genovés)	2533

322. 1766, març 24. Llosa de Camatxo (terme de Vall de Pop)	2540
323. 1768, agost 16. Modificació de Navaixes	2543
324. 1773, setembre 1. Penella, (terme d'Alcoi)	2560
325. 1774, març 14. La Sarga (terme de Xixona)	2571
326. 1776, març 18. Segona concòrdia de Navaixes	2582
327. 1779, novembre 25. La Vallonga de Burgunyo (Alacant)	2586
328. 1779, desembre 15. Las Atalayas de Burgunyo (Alacant)	2595
329. 1787. La Barraca d'Aigües Vives	2599
330. 1791? Benadressa (Castelló de la Plana)	2605
331. 1796, desembre 12. Ampliació de la Barraca d'Aigües Vives	2607

APÈNDIX

332. 1611, agost 28. Benejússer (perduda)	2611
333. 1611, setembre 4. Novelda (completat el document)	2611
334. 1616, desembre 18. Tales	2613
335. 1691, abril 7. Formentera de Segura (perduda)	2623

<i>Índex antroponímic</i>	2625
---------------------------	------

<i>Índex toponímic</i>	2671
------------------------	------

*f*onts històriques valencianes
62c.